

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

เชียงใหม่เป็นเมืองประวัติศาสตร์ที่มีความสำคัญที่สุดในภาคเหนือตอนบนของไทย จากตำนานและพงศาวดาร กล่าวไว้อย่างสอดคล้องกันว่า เมืองเชียงใหม่สร้างขึ้นในราวปี พ.ศ. 1839 โดยพญามังรายปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์มังราย ตัวเมืองล้อมรอบด้วยคูเมือง กำแพงเมืองสร้างด้วยดินและอิฐรูปสี่เหลี่ยม มีความกว้างและความยาวใกล้เคียงกันประมาณ 1,600 เมตร เมืองตั้งอยู่เชิงดอยสุเทพ มีลำน้ำปิงโอบล้อมอยู่ทางด้านทิศตะวันออก ตลอดระยะเวลากว่า 700 ปีที่เชียงใหม่เจริญเติบโตอย่างสืบเนื่อง บรรพชนในอดีตของชาวเชียงใหม่ได้สร้างสรรค์สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม อันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว (สมคิด โชติภาณิชย์, 2538) เมืองเชียงใหม่ เริ่มเข้ามาเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเมื่อปี พ.ศ. 2519 โดยในครั้งนั้นได้มีการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งแผนระยะสั้นและแผนระยะยาว ซึ่งได้มีการจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยว โดยได้มีการเรียงลำดับตามความพร้อมในศักยภาพทางการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการพัฒนา ซึ่งเชียงใหม่ได้ถูกจัดอันดับให้เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพเหมาะสมต่อการพัฒนาให้เป็นเมืองศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภาคเหนือ รองลงมาจากกรุงเทพฯ และพัทยา ที่ถูกจัดอันดับให้เป็นเมืองที่เหมาะสมต่อการพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางทางการท่องเที่ยวของภาคกลาง ดังนั้นเชียงใหม่จึงถูกกำหนดให้เป็นเมืองศูนย์กลางการท่องเที่ยวนับแต่นั้นมา (พลอยศรี โปราณานนท์, 2539 : 101-102)

การที่เชียงใหม่ถูกจัดให้เป็นดินแดนที่มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรทางการท่องเที่ยวและมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูง (สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคเหนือ เขต 1, ม.ป.ป. : 4) ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งมาจากประวัติศาสตร์อันยาวนานของเมืองเชียงใหม่ จึงทำให้เมืองเชียงใหม่อุดมไปด้วยมรดกทางวัฒนธรรมทั้งในส่วนที่เป็นโบราณวัตถุ โบราณสถานและวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโบราณสถานประเภทวัดที่ปรากฏอยู่ในเมืองเชียงใหม่ นั้นมีอยู่เป็นจำนวนมาก จะเห็นได้จากจังหวัดเชียงใหม่มีวัดรวมทั้งหมด 1,629 แห่ง มีพระภิกษุจำนวน 5,024 รูป มีสามเณรจำนวน 6,212 รูป ทั้งนี้ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ มีวัดจำนวน 130 แห่ง มีพระภิกษุจำนวน 1,201 รูป และมีสามเณรจำนวน 1,582 รูป (สำนักงานพระพุทธศาสนา

จังหวัดเชียงใหม่, 2548. <http://e.chiangmai.go.th>) เฉพาะวัดที่อยู่ภายในเขตกำแพงเมืองรูปสี่เหลี่ยมนี้มีจำนวนถึง 56 วัด ซึ่งหากคิดพื้นที่ที่มีวัดตั้งอยู่ จะเป็นพื้นที่ถึง 10.73% ของพื้นที่ทั้งหมดของเมืองโบราณรูปสี่เหลี่ยม โดยในจำนวนนี้ประกอบไปด้วยวัดร้าง 20 วัด และวัดที่มีพระสงฆ์จำพรรษาอยู่ 36 วัด (สุรพล คำริห์กุล, 2545 : 324)

วัดในปัจจุบันถือเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทโบราณสถานที่สะท้อนให้เห็นอารยธรรมของชนชาติ อันเป็นแหล่งรวมที่สามารถศึกษาย้อนกลับได้ในด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี วัฒนธรรม ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม รวมทั้งเชื่อมโยงความเป็นมาของวัฒนธรรมกับชุมชน และการตั้งถิ่นฐานของชุมชน (คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, ม.ป.ป. : 1) แต่ก่อนที่วัดจะเข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวดังเช่นปัจจุบันนั้น ในอดีตวัดและพระภิกษุสงฆ์มีบทบาทสำคัญต่อสังคม เพราะประชาชนพึ่งพาวัดไปทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านจิตใจ ด้านการศึกษา ด้านสังคมสงเคราะห์ กล่าวได้ว่า วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน เพราะวัดสามารถเอื้อประโยชน์บำบัดทุกข์บำรุงสุขให้ประชาชนในทุกด้าน คนในสมัยโบราณจึงนิยมสร้างวัด เพราะชุมชนไม่ได้ต้องการวัดเพียงเพื่อเป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนาเท่านั้น แต่การสร้างวัดหนึ่งวัดเท่ากับการจัดตั้งโรงเรียน โรงพยาบาล สโมสรสังสรรค์ของชุมชนและที่พึ่งทางจิตใจของชุมชนนั้น ๆ (คณินันต์ จันทบุตร, 2532 : 75) การพัฒนาประเทศให้ทันสมัยเป็นสาเหตุหนึ่งที่ดึงดูดประชาชนให้เห็นห่างจากวัด เพราะเมื่อรัฐจัดตั้งสถาบันอย่างใหม่ที่มีความชำนาญเฉพาะทางขึ้นมา วัดก็สูญเสียบทบาทต่าง ๆ ทางสังคมไปให้แก่สถาบันเหล่านี้ไป อาทิ โรงเรียน โรงพยาบาล ฯลฯ (พระไพศาล วิสาโล, 2546 : 330) ทำให้ในปัจจุบันทั้งวัดและพระภิกษุกำลังสูญเสียบทบาทฐานะและความหมายไปจากสังคมมากขึ้นทุกขณะ จนอาจกล่าวได้ว่าในปัจจุบันวัดไม่สามารถรักษาความเป็นศูนย์กลางของชุมชนได้เหมือนแต่ก่อน (คณินันต์ จันทบุตร, 2532 : 74) บทบาทใหม่ของวัดที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน คือ การที่วัดกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุสถาน และศาสนา

วัดสวนดอก และวัดเจดีย์หลวง เป็นวัดสำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ที่ถูกจัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ (กองวางแผนโครงการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540 : 46) ทั้งสองวัดนี้จัดเป็นโบราณสถานที่มีศักยภาพสูงทางด้านวิชาการและด้านการท่องเที่ยว (บริษัท มรดกโลก จำกัด, 2537 : 106) โดยวัดสวนดอก มีโบราณวัตถุและโบราณสถานที่สำคัญ อาทิ พระพุทธรูปเก่าคือ เป็นพระพุทธรูปหล่อด้วยโลหะหนัก 9 โกฏิ ตำลึง ขนาดกว้าง 3 เมตร สูง 4.7 เมตร เรียกว่า “พระเจ้าเก่าคือ” เป็นพระพุทธรูปสมัยเชียงแสนปางมารวิชัย ประดิษฐานเป็นองค์ประธานในพระอุโบสถ สร้างเมื่อ พ.ศ.2047 พระเจดีย์บรรจุพระบรมธาตุ เป็นเจดีย์ทรงกลมศิลปะลังกาวงศ์กับศิลปะล้านนา ซึ่งบรรจุพระบรมสารีริกธาตุที่

พระศุมนเถระนำมาจากกรุงสุโขทัย สร้างเมื่อ พ.ศ.1916 กู่ หรือ สถูปของเจ้านายฝ่ายเหนือ เป็น
 สถูปลักษณะคล้ายเจดีย์ขนาดเล็กสำหรับเก็บอัฐิของเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ ตั้งแต่ปฐมกษัตริย์ถึง
 พระองค์สุดท้าย และญาติพี่น้องในตระกูล ณ เชียงใหม่ สร้างเมื่อ พ.ศ.2450 พระวิหาร ลักษณะ
 เป็นวิหารโถงไม่มีผนัง สร้างเมื่อ พ.ศ.2474 (พระเจริญ จรรย์สมปนโน, 2534 : 2-3) ส่วนวัดเจดีย์
 หลวง มีโบราณวัตถุและโบราณสถานที่สำคัญ อาทิ พระธาตุเจดีย์หลวง เป็นพระเจดีย์เก่าแก่อายุ
 กว่า 600 ปี สูงที่สุดในอาณาจักรล้านนาไทย สร้างครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.1934 พระวิหารหลวง เป็น
 สถาปัตยกรรมทรงล้านนาประยุกต์ สร้างครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.1954 พระอัฐจารส พระพุทธรูป
 ประทานในพระวิหารหลวง ซึ่งเป็นพระพุทธรูปหล่อด้วยทองสำริด ปางห้ามญาติสูงถึง 18 ศอก
 สร้างเมื่อ พ.ศ.1954 วิหารเสาดินทิล เสด็จอินทิลหรือหลักเมืองเชียงใหม่ สร้างขึ้นเมื่อครั้ง
 พญามังรายสร้างเมืองเชียงใหม่เมื่อปี พ.ศ.1839 เดิมอยู่ที่วัดสะดือเมืองหรือวัดอินทิล กลางเวียง
 เชียงใหม่ ต่อมาถูกย้ายมาไว้ที่วัดเจดีย์หลวงเมื่อปี พ.ศ.2343 โดยตั้งอยู่ในวิหารอินทิลซึ่งเป็น
 อาคารแบบจตุรมุข (ธนจรรย์ สุระมณี, 2544 : 23-30)

วัดสวนดอก และวัดเจดีย์หลวง นอกจากจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของเมืองเชียงใหม่
 แล้วนั้น ยังเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยสงฆ์ซึ่งมีจำนวน 2 แห่งในจังหวัดเชียงใหม่ โดยวัดสวนดอก
 เป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ และวัดเจดีย์หลวงเป็น
 ที่ตั้งของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ซึ่งมีมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งนี้ ได้
 ทำการเปิดสอนใน 4 คณะ คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เปิดสอนในคณะพุทธ
 ศาสตร์ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และครุศาสตร์ ส่วนมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เปิด
 สอนในคณะศาสนปริชญ์ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ (สุภาพร มากแจ้ง และ
 สมปอง มากแจ้ง, 2542 : 17-18) พระสงฆ์ซึ่งเป็นพระนักศึกษานักเรียนต่าง ๆ เหล่านี้ ได้จัดตั้ง
 ชมรมต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อทำกิจกรรมที่ตนสนใจ ชมรม Monk Chat เป็นชมรมหนึ่งที่ถูกจัดตั้งขึ้น ณ
 วัดสวนดอก และวัดเจดีย์หลวง เพื่อดำเนินกิจกรรมการสนทนาระหว่างพระสงฆ์กับนักท่องเที่ยว
 ชาวต่างชาติ (กิจกรรม Monk Chat) ซึ่งถือเป็นกิจกรรมที่ใช้ประโยชน์จากการที่วัดเป็นแหล่ง
 ท่องเที่ยว อันส่งผลให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมวัด ซึ่งนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมวัดนั้น อาจ
 เดินทางมากับบริษัทนำเที่ยว เนื่องจากรายการนำเที่ยวของธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่
 นักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติที่มาเที่ยวเชียงใหม่เป็นครั้งแรก จะถูกเสนอขายในรายการนำ
 เที่ยว 4 รายการ (พรทิพย์ เขียวธีรวิทย์, 2548 : 32) ซึ่งการเที่ยวชมวัดและโบราณสถาน จัดเป็น 1
 ใน 4 รายการของบริษัทนำเที่ยว ในขณะที่นักท่องเที่ยวอีกกลุ่ม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยว
 ชาวต่างชาติ จะจัดการท่องเที่ยวด้วยตัวเองและเดินเที่ยวชมวัดในเมืองเชียงใหม่โดยใช้แผนที่นำทาง
 (ปวีณา บุญส่ง, 2548 : สัมภาษณ์) ด้วยเหตุที่มียุทธศาสตร์นักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวภายในวัด

ทำให้พระนักศึกษาเห็นโอกาสฝึกฝนภาษาต่างประเทศกับเจ้าของภาษา จึงได้ก่อตั้งชมรม Monk Chat ขึ้น (พระพงศ์วัฒน์ ปญฺญาวโร, 2548 : สัมภาษณ์) ซึ่งรูปแบบของกิจกรรม Monk Chat ที่เป็นการสนทนาระหว่างพระสงฆ์กับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ได้ทำให้พระสงฆ์เข้าไปมีบทบาทสัมพันธ์กับการท่องเที่ยว

จากประเด็นดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นที่มาของการศึกษาเรื่องบทบาทของพระสงฆ์ต่อการท่องเที่ยว : กรณีศึกษากิจกรรมการสนทนาระหว่างพระสงฆ์กับนักท่องเที่ยว เพื่อให้ทราบถึงบทบาทของพระสงฆ์ในด้านการท่องเที่ยว อันถือเป็นบทบาทใหม่ของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคม เพราะเป็นลักษณะบทบาทที่แตกต่างไปจากอดีต โดยจะทำการศึกษาผู้ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการสนทนาระหว่างพระสงฆ์กับนักท่องเที่ยว (กิจกรรม Monk Chat) ได้แก่ กลุ่มพระสงฆ์ที่เป็นสมาชิกชมรม Monk Chat และกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาพัฒนาการ รูปแบบ และวิธีการดำเนินกิจกรรมการสนทนาระหว่างพระสงฆ์กับนักท่องเที่ยว (กิจกรรม Monk Chat) ที่จัดขึ้น ณ วัดสวนดอก และวัดเจดีย์หลวง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
- 2) เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการท่องเที่ยว

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้ทราบถึงบทบาทของพระสงฆ์ในด้านการท่องเที่ยว อันถือเป็นบทบาทใหม่ของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคม ซึ่งก่อให้เกิดรูปแบบการท่องเที่ยวที่ช่วยส่งเสริมศาสนา

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้ได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาในด้านพื้นที่ ด้านประชากร และด้านเนื้อหา ไว้ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษานี้ได้กำหนดพื้นที่ในการศึกษา 2 แห่ง คือ วัดสวนดอกและวัดเจดีย์หลวง ซึ่งตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยวัดทั้ง 2 แห่งนี้เป็นสถานที่ตั้งของชมรม Monk Chat ที่ดำเนินการศึกษา

1.4.2 ขอบเขตด้านประชากร

การศึกษานี้มีประชากรที่ศึกษา 2 กลุ่ม ดังนี้คือ

1) พระสงฆ์ ได้แก่ พระสงฆ์ที่เป็นสมาชิกชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก และวัดเจดีย์หลวง ซึ่งได้เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat

2) นักท่องเที่ยว ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat ของชมรม Monk Chat วัดสวนดอก และวัดเจดีย์หลวง

1.4.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษานี้มีเนื้อหาที่กำหนดศึกษาคอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1) การศึกษาบริบททั่วไปของกิจกรรม Monk Chat ได้แก่ พัฒนาการ รูปแบบและวิธีการดำเนินกิจกรรม Monk Chat

2) การศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในกิจกรรม Monk Chat ได้แก่

2.1) ลักษณะส่วนบุคคลของพระสงฆ์ที่เป็นสมาชิก Monk Chat

2.2) การแสดงบทบาทของพระสงฆ์ในกิจกรรม Monk Chat เป็นการศึกษาถึง

- เหตุผลในการสมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกชมรม Monk Chat ของพระสงฆ์
- ประเด็นเนื้อหาที่สนทนาในกิจกรรม Monk Chat
- การปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat ของพระสงฆ์
- การปฏิบัติตัวต่อนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ
- ประโยชน์ที่พระสงฆ์ได้รับจากกิจกรรม Monk Chat
- ปัญหาจากการดำเนินกิจกรรม Monk Chat
- สิ่งที่ต้องปรับปรุงและพัฒนาในกิจกรรม Monk Chat

3) การศึกษานักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat ได้แก่

3.1) ลักษณะส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat

3.2) การแสดงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในกิจกรรม Monk Chat เป็นการศึกษา

- เหตุผลที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat
- พฤติกรรมการแสดงออกในกิจกรรม Monk Chat
- สิ่งที่ได้รับจากกิจกรรม Monk Chat
- ความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม Monk Chat และพระสงฆ์

1.5 ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษารoles of พระสงฆ์ต่อการท่องเที่ยว : กรณีศึกษากิจกรรมการสนทนาระหว่างพระสงฆ์กับนักท่องเที่ยว ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณควบคู่กับวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงบทบาทด้านการท่องเที่ยวของพระสงฆ์ โดยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เป็น

การออกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของพระสงฆ์ที่เป็นสมาชิกชมรม Monk Chat ซึ่งถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการแสดงบทบาทของพระสงฆ์ และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการสัมภาษณ์พระสงฆ์ที่เป็นสมาชิกชมรม Monk Chat และนักท่องเที่ยวยุคใหม่ที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็น และการแสดงออกในกิจกรรม Monk Chat นอกจากนี้ยังใช้การสังเกตพฤติกรรมของพระสงฆ์ และนักท่องเที่ยวยุคใหม่ปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการศึกษา ซึ่งผู้ศึกษามีวิธีการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1.5.1 ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 แหล่ง คือ

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat ณ วัดสวนดอกและวัดเจ็ดยอด ได้แก่ พระสงฆ์ซึ่งเป็นสมาชิกของชมรม Monk Chat และนักท่องเที่ยวยุคใหม่ที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) เป็นข้อมูลที่ได้จากเอกสาร หนังสือ บทความ งานวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับบทบาทของวัด บทบาทของพระสงฆ์ และการท่องเที่ยวของวัด เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิด และแนวทางในการศึกษาครั้งนี้

1.5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่

1) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เป็นการเก็บข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์สามารถแสดงความคิดเห็นได้เต็มที่ และผู้ศึกษาสามารถสอบถามในประเด็นที่มาจากความคิดเห็นของผู้ถูกสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นประเด็นที่ผู้ถูกสัมภาษณ์มีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดี ทำให้ข้อมูลที่ได้นั้นเป็นไปในเชิงลึก อันทำให้ทราบถึงแนวคิดซึ่งอยู่เบื้องหลังการแสดงออกในกิจกรรม Monk Chat ของพระสงฆ์ โดยในการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์นั้น ผู้ศึกษาได้ใช้เทปบันทึกเสียงเพื่อบันทึกข้อมูลที่ได้นั้น ซึ่งผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

ตารางที่ 1 ตัวอย่างพระสงฆ์ที่เป็นสมาชิกชมรม Monk Chat วัดสวนดอก ซึ่งเข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat เป็นประจำ จำนวน 10 รูป

รายชื่อสมาชิก	ศึกษาชั้นปีที่	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สาขา/คณะ
พระสมพล	1	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระโยธิน	2	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระบัวทา	3	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์

รายชื่อสมาชิก	ศึกษาชั้นปีที่	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สาขา/คณะ
พระบุญดอง	3	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระไกรวิชญ์ (ฝ่ายวิชาการ)	3	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระวิรัชชัย	4	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระมงคล	4	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระสันตีสุน	4	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระทิพย์พนากรณ์ (ประธานชมรม)	4	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระเฉลิมพงศ์ (อดีตประธานชมรม)	5	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์

ตารางที่ 2 ตัวอย่างพระสงฆ์ที่เป็นสมาชิกชมรม Monk Chat วัดเจดีย์หลวง ซึ่งเข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat เป็นประจำ จำนวน 11 รูป

รายชื่อสมาชิก	ศึกษาชั้นปีที่	มหาวิทยาลัยมกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา สาขา/คณะ
พระธิวา	2	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระไพลี	3	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระภาณุวัตร	4	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระพงศ์วัฒน์ (อดีตประธานชมรม)	4	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระภาณุรินทร์ (ประธานชมรม)	4	สาขาวิชาพุทธศาสตร์ คณะศาสนาและปรัชญา
พระอุทิศ	4	สาขาวิชาพุทธศาสตร์ คณะศาสนาและปรัชญา
พระวรรณวาส	4	สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ คณะศึกษาศาสตร์
พระพิชิต	5	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระกิตติพงศ์	5	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระสุพจน์	5	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์

รายชื่อสมาชิก	ศึกษาชั้นปีที่	มหาวิทยาลัยมกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา สาขา/คณะ
พระณัฐชนน	5	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์

ตารางที่ 3 ตัวอย่างกลุ่มนักท่องเที่ยวยุวชนต่างชาติที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat ของชมรม
Monk Chat วัดสวนดอก จำนวน 10 คน

นักท่องเที่ยวยุวชนต่างชาติ	อาชีพ
อังกฤษ	พยาบาล
อังกฤษ	วิศวกร
อังกฤษ	ผู้จัดการฝ่ายโฆษณา
อังกฤษ	นักจิตวิทยา
สหรัฐอเมริกา	นักศึกษา
สหรัฐอเมริกา	นักศึกษา
ฮอลแลนด์	ค้าขาย
ไอร์แลนด์	สมุหบัญชี
แคนาดา	นักบำบัดโรคทางจิต
สิงคโปร์	พนักงานมหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4 ตัวอย่างกลุ่มนักท่องเที่ยวยุวชนต่างชาติที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat ของชมรม
Monk Chat วัดเจดีย์หลวง จำนวน 4 คน

นักท่องเที่ยวยุวชนต่างชาติ	อาชีพ
อังกฤษ	นักศึกษา
เยอรมัน	นักศึกษา
สหรัฐอเมริกา	เสมียน
สหรัฐอเมริกา	เจ้าหน้าที่สถิติ

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม เป็นการเก็บข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ซึ่งมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลของพระสงฆ์ เช่น ชื่อ อายุ วัดที่จำพรรษา การศึกษา ความรู้ความสามารถ โดยข้อมูลที่ได้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานของพระสงฆ์แต่ละรูป ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการสัมภาษณ์เพิ่มเติม

3) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตการณ์ เป็นการเก็บข้อมูลที่ได้จากวิธีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม ดังนี้

3.1) การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) เป็นการที่ผู้ศึกษาเข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat โดยเข้าไปรวมกลุ่มกับนักท่องเที่ยวน เพื่อรับฟังการสนทนาระหว่างพระสงฆ์กับนักท่องเที่ยวน รวมถึงพูดคุย และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับพระสงฆ์และนักท่องเที่ยวนในบางครั้ง ซึ่งช่วงเวลาที่ผู้ศึกษาได้ใช้การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม คือ เวลาประมาณ 17.00 – 18.30 น. ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวนส่วนใหญ่เข้ามาสนทนากับพระสงฆ์ ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้ทำการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมทั้งหมด 6 ครั้ง โดยจะเลือกเข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat กับนักท่องเที่ยวนที่มาเป็นกลุ่มประมาณ 3 คนขึ้นไป เพื่อมิให้นักท่องเที่ยวนเกิดความรู้สึกอึดอัด

3.2) การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) เป็นการที่ผู้ศึกษาเป็นผู้สังเกต โดยมิได้แสดงตนเพื่อไม่ให้กลุ่มเป้าหมายรู้สึกตัวถึงการสังเกต ซึ่งผู้ศึกษาจะทำการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม ทั้งภายในบริเวณชมรม Monk Chat เพื่อสังเกตพฤติกรรมของพระสงฆ์และนักท่องเที่ยวนขณะปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat และภายนอกบริเวณชมรม Monk Chat เพื่อสังเกตความสนใจของนักท่องเที่ยวนที่มีต่อกิจกรรม Monk Chat และสังเกตการเดินทางเข้ามาเข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat ของนักท่องเที่ยวน ซึ่งผู้ศึกษาจะใช้บันทึกภาคสนามจรายละเอียดที่สังเกตได้ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการศึกษา

4) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เป็นการเก็บข้อมูลที่ได้จากสมุดรับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวน ซึ่งทางชมรม Monk Chat ได้จัดเตรียมไว้ให้นักท่องเที่ยวนเขียนแสดงความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม Monk Chat และเก็บข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำมาใช้ในส่วนของแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.5.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ แบบสอบถาม การสังเกตการณ์ทั้งแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม และข้อมูลจากเอกสารซึ่งได้จากสมุดรับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวน นำมารวบรวมแยกหมวดหมู่ รวมถึงพิจารณาปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงบทบาทของพระสงฆ์ ซึ่งได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ภูมิหลัง และแนวคิด จากนั้นจึงวิเคราะห์เนื้อหาพร้อมกับแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของวัดต่อสังคม แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

ของพระสงฆ์ต่อสังคม และแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของวัด พระสงฆ์ และการท่องเที่ยว เพื่อให้เห็นถึงลักษณะบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการท่องเที่ยว

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะในการศึกษา

กิจกรรม Monk Chat หมายถึง กิจกรรมการสนทนาระหว่างพระสงฆ์ซึ่งเป็นสมาชิกของชมรม Monk Chat กับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ซึ่งได้ดำเนินกิจกรรมขึ้น ณ สถานที่ตั้งชมรม Monk Chat

กิจกรรม Meditation Retreat หมายถึง การฝึกปฏิบัติสมาธิ วิปัสสนากรรมฐานของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ณ สถานศึกษาพระพุทธศาสนาและปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานนานาชาติ บ้านศรีวังธาร ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีชมรม Monk Chat วัดสวนดอกเป็นผู้ดำเนินงาน

1.7 กรอบแนวคิดในการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ ได้วางกรอบแนวความคิดในการศึกษา โดยทำการศึกษาปัจจัยที่มีส่วนผลักดันให้พระสงฆ์มาสัมพันธ์กับการท่องเที่ยว ซึ่งได้แก่ บริบทการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ บริบทการท่องเที่ยวของวัด และบทบาทของพระสงฆ์ในอดีตถึงปัจจุบัน เพื่อเชื่อมโยงสู่การแสดงบทบาทของพระสงฆ์ในปัจจุบันที่มีความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยว ได้แก่ กิจกรรม Monk Chat ซึ่งมีผู้ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรม Monk Chat 2 กลุ่ม คือ กลุ่มพระสงฆ์ที่เป็นผู้ดำเนินกิจกรรม Monk Chat และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat โดยจะศึกษาถึงลักษณะส่วนบุคคล ความคิดเห็นและพฤติกรรมการแสดงออกในกิจกรรม Monk Chat ของพระสงฆ์และนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat เพื่อนำมาสู่บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการท่องเที่ยว

กรอบแนวคิดของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ สามารถแสดงเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

